

ב"ה

פרשת בא

בחזק יד הוציאנו ממצרים
שמות יג, יד.

לפעמים הקב"ה לוקח את הבחירה אפילו מיהודי

בפרשת השבוע נאמר^[1]: "בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים מבית עבדים".

והנה, בנוגע להפירוש הפשוט בזה, שהקב"ה הוציא את בני ישראל ממצרים מבלי להתפעל, כביכול, מזה שפרעה ועבדיו לא רצו בכך - אין זה חידוש גדול, ומאי קא משמע לך?! - בודאי אין להתחשב ברצונו של פרעה.

אבל יש בזה חידוש נפלא - שזהו על דרך מה שנאמר "ביד חזקה (על כרחם של ישראל) יגרשם מארצו"^[2], "גרש יגרש אתכם"^[3], כיון שבין בני ישראל שיצאו ממצרים (מלבד אלו שנשארו שם רחמנא ליצלן^[4]) היו כאלו שלא רצו לצאת, והיה צורך להוציאם בכך "בחזק יד", בניגוד לרצונם של בני ישראל!

והחידוש שבזה - שהרי מדובר אודות יהודי שיש לו כח הבחירה, שנתן לו הקב"ה בעצמו, וכמו שכתב הרמב"ם^[5] שזהו מה שכתוב^[6] "הן האדם היה כאחד ממנו", כמו הקב"ה כביכול, והיינו, שכשם שאצל הקב"ה לא שייך הכרח חס ושלום, והכל בבחירתו החפשית, הנה בדוגמת זה יש גם ליהודי בחירה חפשית, כך, שהקב"ה אינו רוצה כביכול לעשות היפך בחירתו של יהודי.

הקב"ה אומר ליהודי: "ראה נתתי לפניך גו' את החיים ואת הטוב"^[7], וגם את ההיפך, ומבקש ממנו "ובחרת בחיים"^[8], אבל אינו מכריחו; הוא אומר לו, מבקש ממנו ונותן לו כח על זה, כמאמר רבותינו ז"ל^[9] "הבא לטהר מסייעים אותו", אבל לא שייך על זה הכרח. ובלשון הרמב"ם: "רשות לכל אדם נתונה וכו'", ודוקא בגלל זה ישנו הענין של קבלת השכר^[10].

וזהו החידוש ש"בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים מבית עבדים" - מבלי להתחשב אפילו בבחירתם של בני ישראל!

בשביל מה הוצרכה התורה לספר זאת? הרי התורה אינה סיפורי מעשיות? - אלא זוהי הוראה, כדאיתא בזהר ^[111]ש"תורה" מלשון הוראה, וכדברי רבינו הזקן שצריך ללמוד "הלכות השבוע בשבוע".

ובהקדמה - שסיפור התורה אירע כשמצרים היתה ממלכה אדירה, וכדברי המדרש ^[112], שפרעה היה "מושל בכיפה", מושל בכל העולם כולו; אבל מאז, הפכה מצרים להיות "ממלכה שפלה" (כלשון ההפטרה ^[113]). ואף על פי כן, מסיבות שונות ומשונות ישנם כאלו שמבקשים ומתחננים בפני ארץ מצרים, שיסכימו לישב לשולחן עגול, ויתנו להם חלק מארץ ישראל!

ובכן: צריך לידע שכאשר "כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גויים", נחלת שבעה אומות - לא יעזור שום דבר! אם יהודים לא בוחרים בכך מרצונם, הנה "ביד ^[114] חזקה גו' אמלוך עליכם!"... אבל ברור הדבר שלא יתכן מצב ש"ככל הגויים בית יהודה" ^[115], אלא ברור הדבר שנשארים כפי שיהודים צריכים להיות - קשורים עם תורה ומצוות, ועם ארץ ישראל.

אלא מאי, כיון שניתנה ליהודי בחירה, הרי הוא מתעקש ודוחף את עצמו לדלת סגורה של מצרים, בהיותה "ממלכה שפלה", לבקש מהם שישבו להתדבר עמו, בהבטיחו ליתן להם חלק מארץ ישראל; אבל "פרעה" לא מניח להם לגשת לשולחן, ואינו רוצה להפגש עמהם, כך, שבליט ברירה, כביכול, ממשיכים להחזיק בארץ ישראל!...

וזהו הסדר, ש"בחזוק יד הוציאנו ה' ממצרים", ו"גרש יגרש אתכם" - מגרשים אותם מהחזר שבו רוצים לדבר אודות "שלום" כביכול.

והרי האמת היא שאין זה שלום! - זהו "שלום" שאין לו קיום, אין לו יסוד ואין לו ביסוס; ואין זה אפילו "שקר" - שהרי הם לא מרמים אף אחד, כיון שיודעים לכתחילה ש"פיהם דיבר שוא" ^[116], שלכן, גם כאשר מבטיחים דבר-מה, אי אפשר "לבנות" על זה, כיון שלא יקיימו זאת, וכפי שכבר היה לעולמים, שהבטיחו ומיד שינו כו'.

אמנם, הנהגה זו שלא התחשבו עם הבחירה של בני ישראל ו"ביד חזקה יגרשם מארצו", היתה רק לפי שעה,

אבל לאחרי זה החזירו להם את הבחירה, והראיה, שגם לאחרי שפרעה גרשם מארצו, חזרו וצעקו "נתנה"^[17]
ראש ונשובה מצרימה"...

וכיון שכן, "עד מתי" יכולים לסמוך על נסים - שלמרות שנדחפים ומבקשים להפגש ולהתדבר ולהחזיר כו',
מגרשים אותם בעל-כרחם; כבר הגיע הזמן שהעובדה שמגרשים אותם תהיה עבורם הוראת-דרך בנוגע
לבחירתם, ויבואו לידי הכרה ש"אנו אין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים"^[18].

קטע משיחת מוצאי ש"ק פ' בא, יו"ד שבט, התש"ל רשימת השומעים בלתי מוגה.
חוברת ב. ע' 7.

- [1] בא יג, יד.
- [2] ס"פ שמות (ובפרש"י).
- [3] בא יא, א.
- [4] ראה שמו"ר פי"ד, ג. תנחומא וארא יד. פרש"י בא יו"ד, כב.
- [5] הל' תשובה רפ"ה.
- [6] בראשית ג, כב.
- [7] נצבים ל, טו.
- [8] שם יט.
- [9] שבת קד, א. וש"נ.
- [10] רמב"ם שם ה"ד.
- [11] ח"ג נג, ב.
- [12] ראה מכילתא בשלח יד, ה. שמו"ר פט"ו, יו"ד. זח"ב ו, א.
- [13] דפ' וארא – יחזקאל כט, יד.
- [14] שם כ, לג.
- [15] שם כה, ח.
- [16] תהלים קמד, ח. יא.
- [17] שלח יד, ד.
- [18] ע"פ ל' חז"ל – סוטה בסופה (וגירסת הע"י).

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולע"י הרב גבריאל נח וזוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה, צביה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה